

امیرالمومنین(ع) برای کسب قدرت سیاسی، اخلاق را زیر پا گذاشت

رئیس دانشکده علوم حدیث تهران با تأیید اینکه امکان رعایت اصول اخلاقی در فضای سیاسی وجود دارد، گفت: در نظام اسلامی رقابت برای کسب قدرت هدف نهایی نیست بلکه رقابت برای کسب قدرتی است که بتواند در خدمت اخلاق و اسلام قرار گیرد.

رئیس دانشکده علوم حدیث تهران با تأیید اینکه امکان رعایت اصول اخلاقی در فضای سیاسی وجود دارد، گفت: در نظام اسلامی رقابت برای کسب قدرت هدف نهایی نیست بلکه رقابت برای کسب قدرتی است که بتواند در خدمت اخلاق و اسلام قرار گیرد. حجت الاسلام دکتر هادی صادقی رئیس دانشکده علوم حدیث تهران در مورد امکان رعایت اصول اخلاقی در فضای پرتنش سیاسی به خبرنگار مهر گفت: آوردن اخلاق در فضای پرتنش سیاسی ممکن، اما دشوار است به این دلیل که ما در یک فضای اسلامی زندگی می کنیم و برای همین رفتارهای ما از جمله رفتارهای سیاسی ما باید بر اساس موازین اخلاقی و اسلامی باشد و چون افرادی که وارد رقابتهای سیاسی می شوند مسلمان و متعهد هستند و التزام به احکام دینی باید داشته باشند انتظار پابندی به اخلاق سیاسی و انتخاباتی از آنها می رود.

امکان رعایت اصول اخلاقی در فضای سیاسی وجود دارد

وی با تأیید اینکه امکان رعایت اصول اخلاقی در فضای سیاسی وجود دارد، افزود: در نظام اسلامی رقابت برای کسب قدرت هدف نهایی نیست بلکه رقابت برای کسب قدرتی است که بتواند در خدمت اخلاق و اسلام قرار گیرد. اگر خود این رقابت برخلاف اخلاق و شرع باشد دقیقاً خروج از هدفی است که در رقابتهای انتخاباتی و رقابتهای سیاسی در فضای اسلامی انتظار می رود.

سرپرست پژوهشکده "اخلاق و روانشناسی اسلامی" دارالحديث یادآور شد: اما با این توصیفات یک گره و سؤال در اینجا مطرح می شود که افرادی که می خواهند رقابت کنند اگر نتوانند گوی سبقت را از رقبای خود ببرایند ممکن است به ظاهر بازنده شوند و این بازندگی آنها را از کسب این قدرت باز می دارد و این مسئله آیا با مفهوم رقابت سیاسی در دولتهای مدرن سازگار است یا خیر؟ ما باید در این زمینه به سیره ائمه معصوم (ع) و امیرالمؤمنین(ع) مراجعه کنیم که چطور می شود هم برای کسب قدرت تلاش کرد و هم به اخلاق و دین متعهد بود.

سیره ائمه الگویی عملی ما در رقابتهای سیاسی است

حجت الاسلام صادقی گفت: امام علی(ع) در جایی که لازم بود برای کسب قدرت سیاسی که حق ایشان بود تلاش لازم و گفتگوها و استدلال می کردند و حضرت زهرا(س) را شبها به در خانه مهاجر و انصار می بردند و واقعه غدیرخم را یادآوری می کردند اما هیچگاه برای کسب این قدرت دست به زور نبرده و دروغ و دغل در کار ایشان نبود.

وی افزود: حتی در رقابت با معاویه همین روش را در پیش گرفتند و حتی یارانشان به ایشان می گفتند که چرا شما گاهی دست به خدعه و نیرنگ نمی زنید و ایشان می فرمود: آیا با ستم و دروغ و فریب می خواهم قدرت را به دست آورم؟ این از ما دور است. و گاهی می فرمودند: "فکر نکنید معاویه خیلی زرنگ است و خیلی عقل دارد؛ آن عقل نیست بلکه دروغ و فریب است که از ساحت ما به دور است و اگر حيله گری در اسلام ممنوع نشده بود من از همه زیرک تر و توانمند تر بودم". پس امیرالمؤمنین(ع) این توانایی را داشت که با زیرپا گذاشتن اخلاق بتواند قدرت ظاهری را به دست آورد اما این کار را نکرد.

رئیس دانشکده علوم حدیث تهران تصریح کرد: حضرت علی(ع) به ظاهر قدرت ظاهری را در یک برهه ای از دست داد اما چه نتیجه ای به دست آمد؛ اولاً نام ایشان در تاریخ ماندگار شد ثانیاً سیره حضرت الگو و زبانزد خاص و عام است ثالثاً ایشان سرمشق آزادگی و رهایی از قید و بندهای دنیوی برای همه از مسلمان و غیرمسلمان شدند و این یعنی کسب قدرتی فراتر از قدرتهای ظاهری؛ یعنی اخلاق پیروزی آور است ولی پیروزی بلند مدت و حقیقی و ماندگار اما پیروزیهای ظاهری که در پی فریب و نیرنگ به دست آید هم زودگذرند هم با بدنامی و آثار مخرب همراه هستند.

حجت الاسلام صادقی افزود: پس امکان رعایت اصول اخلاقی و شرعی در رقابتهای سیاسی امکان پذیر است چنانچه حضرت امیر(ع) چنین کردند اما الزاماً پیروزی ظاهری در رقابتهای سیاسی به دست نمی آید، اما پیروزی بزرگتری به دست می آید. پس هم ممکن است و هم مطلوب؛ و مطلوبیت آن به خاطر این است که همه تلاشمان این است که در راه بندگی خدا عمل کنیم و در غیر این صورت خسارالدنيا و الآخرة می شویم یعنی خسران بزرگ نصیب همه رقابت کنندگانی می شود که تعهدات اخلاقی را رعایت نمی کنند.

وی به تشریح علل مختلف عدم تأثیرگذاری منشورهای اخلاقی در کاهش بداخلاقیهای انتخاباتی و سیاسی پرداخت و گفت: این مسئله علل مختلف دارد که علت عملی، قلبی و ذهنی از جمله آنهاست؛ علت قلبی آن مربوط به اراده آدمها است؛ برخی سست اراده هستند و اراده لازم را برای پابندی به تعهدات اخلاقی ندارند که باید در اراده آنها اصلاحاتی صورت گیرد و این به تقوای انسانها برمی گردد.

وی افزود: خب طبیعتاً تقوای همه یکسان نیست بنابراین میزان پابندی شان هم به اخلاقیات یکسان نیست. تربیت اخلاقی و تهذیب نفس راه حل این مشکل است و در کنار آن نظارتهای بیرونی نیز افزایش پیدا کند.

سرپرست پژوهشکده "اخلاق و روانشناسی اسلامی" دارالحدیث با اشاره به ضرورت آموزش در رقابتهای سیاسی تصریح کرد: یکی از علل عدم تأثیرگذاری منشورهای اخلاقی در فضای انتخاباتی "ذهنی" است که راه حل آن آموزش است؛ خیلی از افرادی که کاندیدا می شوند آگاهی نداشته و روشها را نمی دانند و از روشهای باطل بهره می برند.

وی تأکید کرد: ما در فضای سیاسی و انتخاباتی با کمبود آموزش روبرو هستیم. در کشورهای دیگر نظامهای حزبی این آموزشها را به پیروان احزابشان می دهند - البته آنها مشکلات دیگری در این نظام حزبی دارند اما از این جهت که سازماندهی می کنند و رفتار اخلاقی و انتخاباتی را آموزش می دهند از این جهت تعلیمات آنها موفق تر است- بنابراین یکی از نیازهای ما آموزش است که احزاب و گروهها و یا وزارت کشور می تواند برای نظام آموزشی اخلاقی انتخاباتی و نهادینه کردن آن برنامه ریزی داشته باشند.

حجت الاسلام صادقی افزود: بحث رفتاری نیز بسیار اهمیت دارد؛ ما رفتارهای تعریف شده مشخصی در رقابتهای سیاسی و انتخاباتی نداریم به این معنی که چه نوع رفتارهایی تحت این منشور اخلاقی مدون قرار می گیرد و چه نوع رفتارهایی مخالف آن است. اینها نیاز به تعریف دارد و باید ملاکها و شاخصها و روش برای آن ارائه شود و معلوم گردد که مثلاً به این دلایل این رفتار انتخاباتی نشان دهنده خوش اخلاقی و یا فلان رفتار مصداق بداخلاقی است.

گاهی بداخلاقیهای انتخاباتی منجر به افزایش مشارکت مردمی می شود

وی در مورد ضمانت اجرایی اخلاق انتخاباتی و سیاسی در جامعه اسلامی گفت: ضمانت آن در سه جهت لازم است هم در تعلیم و هم دادن شاخصهای رفتاری و هم از جهت اصلاح اراده ها باید کار شود و در عین حال نظارتهای بیرونی هم با ملاکهای لازم خود تقویت شود.

رئیس دانشکده علوم حدیث درباره میزان تأثیر بداخلاقیهای انتخاباتی در میزان مشارکت مردمی نیز گفت: نمی توان گفت که بداخلاقیهای انتخاباتی موجب کاهش یا افزایش مشارکتها می شود؛ البته گاهی این بداخلاقیها موجب افزایش مشارکت می شود که نمونه آن منازعات دوره انتخابات گذشته ریاست جمهوری است که درون آن خیلی چالشهای بداخلاقی اتفاق افتاد و همین ها باعث شد که طرفداران گروههای مختلف به میدان بیایند و تهییج شود.

وی یادآور شد: این بداخلاقیها شاید موجب افزایش مشارکت شد اما ممکن است برخی به خاطر دیدن این بداخلاقی ها منجر شده و از ورود به انتخابات پرهیز کنند. به هر حال صرف رعایت منشور اخلاقی و یا عدم رعایت آن نمی تواند ملاک افزایش یا کاهش مشارکت شود چون عوامل دیگر بیشتر می تواند در مشارکت مردم مؤثر باشد.

حجت الاسلام صادقی در پایان تأکید کرد: یکی از مهمترین عوامل افزایش یا کاهش مشارکت مردمی در فضای انتخاباتی و سیاسی این است که نگاه می کنند به گذشته کار؛ مثلاً اگر انتخابات مجلس باشد مردم به دوره های قبلی مجلس نگاه می کنند که اگر نمایندگان وظایف خود را خوب انجام داده باشند مردم امیدوارتر و مشتاق تر شده و امکان مشارکت شان افزایش پیدا می کند و اگر خوب رفتار نکرده باشند و بداخلاقیها در مجلس بیشتر شده باشد یا به فکر مردم نباشند تأثیر آن بر روی مردم زود مشخص می شود.